Deze 4 pagina's kunt u vouwen tot een folder!

WANDEL ROUTE

Informatie

Gevarieerd gebied

Het Ketliker Skar bestaat uit drie deelgebieden: het Ketliker Skar (de verzamelnaam en eveneens het gelijknamige jachtbos van de familie Bieruma Oosting), de Ketlikerheide (noordelijk) en de Tsjongerdellen (zuidelijk).

De Ketlikerheide bestaat uit heide, veenputten en vennetjes. Deels is het hoog en droog, maar langs de vennetjes is het vochtig. De Tsjongerdellen is een overblijfsel van het beekdal de Tsjonger. Het bestaat voor een groot deel uit lage graslanden met veel sloten, vochtige hooilanden en meanders. In het jachtbos van het Ketliker Skar wisselen productiebossen van sparren en hakhout elkaar af met statige eiken- en beukenlanen. Het ging de oorspronkelijke eigenaar - de familie Bieruma Oosting - om het aanzicht, houtproductie en de jacht.

Natuurroutes

Over het Ketliker Skar, door de Ketlikerheide en langs Tsjongerdellen Súd zijn verschillende routes uitgezet waarvan u er twee ook prima kunt combineren. Het wandelpad over het Ketliker Skar is verhard en daardoor goed toegankelijk voor mindervaliden.

Ontdekken

Beleef de verscheidenheid aan natuur van heide naar bos tot grasland en spot tal van dieren. Of ga terug in de tijd in bezoekerscentrum It Beekpronkje. Geniet van het uitzicht vanuit uitkijkpost de Tjongertoer of kom meer te weten over wat er zich heeft afgespeeld in het Droppingsveld.

Honden

In het Ketliker Skar en de Tsjongerdellen zijn honden niet toegestaan. Op de Ketlikerheide is uw viervoeter aangelijnd wel welkom.

It Fryske Gea

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag

(0512) 38 14 48
info@itfryskegea.nl
www.itfryskegea.nl

Op wandelsafari in het Ketliker Skar

Adellijk bos, weids grasland en prachtige heide

Op wandelsafari in het **Ketliker Skar**

Er zijn weinig gebieden in Fryslân waar de kans om uiteenlopend wild te spotten, zo groot is. Het Ketliker Skar biedt in een notendop een rijke verscheidenheid aan planten en dieren. Een uitgelezen natuurterrein om tijdens een wandelsafari onverhoeds op damherten, reeën, Drentse heideschapen, Schoonebekers en Nederlandse landgeiten te stuiten. Of groene spechten, boomklevers en tjiftjafs te spotten. 's Nachts maken vleermuizen de dienst uit op de flank van beekdal de Tsjonger. Muisstil jagen zij op hun prooi. *Tekst: Fokko Bosker, foto's: Dico de Klein*

Het natuurgebied het Ketliker Skar bestrijkt hemelsbreed zo'n 2 tot 3 kilometer in een rechte lijn vanaf de Tsjongerdellen Súd tot aan de lintbebouwing van Katlijk. In vogelvlucht omvat het terrein van It Fryske Gea de oevers aan weerszijden van de Tsjonger bestaande uit vochtige hooilanden en rietvelden met brede sloten.

Het kerngebied het Ketliker Skar vormt een afwisseling van dichte bossen van eiken- en berkenbos met een paar vakken naaldhout, hakhout, statige eiken- en beukenlanen, sompig broekbos en open veldjes.

Tegen Katlijk aan ligt hoog op de flank van het beekdal, op glooiende stuifduinen en zandruggen, de Ketlikerheide met een bonte verscheidenheid aan heidesoorten. Zelfs de zeldzame lavendelheide groeit hier nog. De grote variatie maakt het gebied tot een weergaloos wandelparadijs.

1) Vier routes

Parkeerplaats Ketliker Skar aan de Schoterlandseweg tussen Nieuwehorne en Mildam.
Vanaf hier kunnen wandelaars kiezen tussen een groene wandelroute van 2 kilometer, een blauwe route van 2 kilometer en twee rode routes van elk 5 kilometer die aan elkaar geknoopt kunnen worden tot een kleine 11 kilometer. Die lange route verkent het hele gebied van noordwest tot zuidoost. Vanaf het bezoekerscentrum It Beekpronkje loopt een verhard rolstoelvriendelijk pad van 2 kilometer lengte. De wandelaar wordt op zijn wenken bediend in het Ketliker Skar.

2) Dieproze en paarse heide

De route over de Ketlikerheide start aan de overkant van de Schoterlandseweg. Het pad loopt licht omhoog zodat de wandelaar echt ervaart dat hij de flank van het beekdal oploopt. Bij een ven kun je genieten van het zicht over de met heide begroeide stuifduinen, omzoomd door bos. In de zomer kleuren de struikheide, dopheide en kraaiheide dieproze en paars. In de bomen en boven de heide kwinkeleren vogels zoals de geelgors en boompieper.

Het ven ligt beschut tussen riet, elzen en berken. Op de hoogte van de door de ijstijden gevormde zandrug ligt de lintbebouwing van Katlijk. Vanaf de bewoningsas is het lager gelegen gebied ontgonnen. De 'strekkende' verkaveling van de akkers en weilanden loopt haaks vanaf de hoogte naar de rivier.

3) It Beekpronkje

Het onbemande bezoekerscentrum It Beekpronkje toont kort en bondig het verhaal van de bewoners van het Ketliker Skar, gaat in op de gevarieerde natuur en de geschiedenis van het gebied. Centraal staan het ontstaan van de drie beekdalen in Zuidoost-Fryslân - Boarne, Tsjonger en Lende - en de dieren en planten die er leven. Dankzij verschillende kijkgaten, laden en geluidsknoppen kunnen bezoekers das, rietvoorn, wulp, otter en ijsvogel leren kennen.

4) Hakhoutbos

In het bos, met afwisselend naald- en loofbomen, is een groot vierkant met hakhout afgezet met een reeënraster. De bast van het eikenhakhout vond vroeger zijn weg naar de leerlooierijen in de omgeving. Het afvalhout gebruikten de omwonenden om hun huizen te verwarmen. Na het kappen liepen de stobben uit met diverse stammen. Toen het hakhout zijn waarde als grondstof verloor, bleven de karakteristieke, ook voor de natuur waardevolle bosjes op het platteland over. It Fryske Gea houdt ze mede vanuit cultuurhistorisch oogpunt in stand. In het Ketliker Skar zorgt een grote populatie damherten voor veel vraatschade. De jonge uitlopers zijn voor hen een traktatie. Als ze die een paar jaar achter elkaar opeten, sterft de stobbe uiteindelijk af. Om dat te voorkomen plaatste It Fryske Gea een hek om de gekapte percelen. Na zo'n tien jaar is de kust veilig en is het eikenhakhout 'damherten-proof'.

5) Reeën

Lopend over zandpaden, de statige lanen en het rolstoelvriendelijk verharde pad kan de wandelaar tussen de bomen, of in de beschutte veldjes, schuchtere reeën betrappen. Aanvankelijk maken ze zich met grote sprongen uit de voeten. Eenmaal verdekt opgesteld in het bos houden ze halt, spitsen ze de oren en draaien de nek om de indringers te volgen. Wie stil is en geduld heeft, kan het roodwild rustig bespieden. Wat een gratie en souplesse.

6) Tjongertoer

Vanaf de twee verdiepingen tellende uitkijkpost de Tjongertoer, die aan de overkant van de verharde weg Tjongervallei staat, is het uitzicht over de Tsjongerdellen weergaloos. In de zomer wemelt het rond de toren van libellensoorten, waaronder bruine korenbouten en groene glazenmakers.

Op boomkruinhoogte laat de vallei zich in al haar schoonheid bewonderen. Zo moet een vogel de wereld onder zich in volle vlucht ervaren. De oude meanders van de rivier, die aan het eind van de 19e eeuw is gekanaliseerd, zijn opnieuw uitgegraven. Ooit gold de Tsjonger als de sterkst meanderende rivier van Noord-Nederland. De 'rivier' was vanwege aanhoudende overstromingen getemd door de aanleg van drie sluizen, zes bruggen en 22 duikers en zes sluiswachterswoningen. Inmiddels zijn de inzichten veranderd en krijgt waar mogelijk het water weer meer ruimte. Het grasland staat 's winters en het vroege voorjaar, vooral bij veel regenval en aanhoudende westenwind, blank zodat dotterbloem, koekoeksbloem en waterkruiskruid tot bloei kunnen komen.

Damhert

Tonderzwam

7) Droppingsveld

Het Ketliker Skar diende november 1944 als ideale plek om drie keer wapens en proviand te droppen voor het verzet tegen de Duitse overheersing. Een ploeg van twintig man verzamelde in het donker de 's nachts per parachute neergelaten tweeënzeventig containers vol granaten, stenguns, kneedbommen en pistolen. De sporen wisten ze zorgvuldig uit. In de oorlogsjaren was het afgelegen gebied behoorlijk ontoegankelijk en drassig. De wapens zijn door het Friese verzet gebruikt bij de bevrijding. Waarschijnlijk speelden ze een rol bij het behoud van de Blessebrug over de Lende, zodat de geallieerden konden oprukken in Friesland.

Najaar 2019 zijn in het door bomen omzoomde veld palen geplaatst met bovenin een reconstructie van de wapendroppingskokers. Ze dienen als vleermuisonderkomen. Architecte Nynke Rixt Jukema vond dat de vleermuis, die ook 's nachts actief is en zich overdag verbergt, goed past bij het droppings- en verzetsverhaal. De van onderen geopende kokers worden door de meervleermuis, laatvlieger, dwergvleermuis en rosse vleermuis benut als onderkomen en uitvalsbasis om in de schemering en het donker uit te vliegen op jacht naar insecten. Bij de palen zijn geluidsfragmenten van de droppings te beluisteren.

8) Paddenstoelen

Op veel monumentale laanbeuken groeit de echte tonderzwam. De paddenstoelen profiteren van dode of verzwakte bomen en vormen soms traptreden langs de stam die tot meters hoog reiken. De tondelzwam heeft zijn naam te danken aan het licht ontvlambare vlees dat vanaf de prehistorie tot in de middeleeuwen werd gebruikt om vuur te maken. Onderzoek toonde aan dat er tot wel zeshonderd soorten kevertjes en vliegen leven in deze zwammen. De paddenstoelen vormen dan ook een belangrijke schakel in de kringloop van het bos.

9) Wolvenmonument

Links van het pad, verstopt tussen Douglassparren en jonge beuken, rijzen twee grijze zuilen op uit de grond. Op de steen die naar het pad gekeerd staat, prijkt een roedel wolven die in een spiraal in hun staart lijken te happen. De andere steen met een onbewerkte voorkant, toont aan de achterkant de beeltenis van een wolvenkop. De twee gedenkstenen maken deel uit van een driedelig monument waarvan er ook een staat in het park bij de hoofdvestiging van It Fryske Gea in Olterterp. Het andere monument ligt verborgen in het gras van natuurreservaat de Lendevallei.

Anne Woudwijk gaf zijn werk de titel: 'Wanneer de maan het landschap verandert, huilen de wolven'. De beelden staan in een rechte lijn. In de symboliek van de beeldhouwer overbrugt het geluid van de wolven, signaal van onraad, de afstand tussen de stenen in de verschillende natuurgebieden. Daarmee vormen ze een symbolische waarschuwing voor onze omgang met de natuur. Frappant genoeg werden vlakbij, in de buurt van Boijl en De Knipe, in 2018 opnieuw wolven waargenomen. De grote grijze jager is na eeuwen terug in Fryslân.

10) 't Slotsje

Verscholen vanaf de weg ligt in het bos een huis dat grootgrondbezitter Bieruma Oosting in de 19e eeuw als jachtslot liet bouwen. Vanuit 't Slotsje hield de jachtopzichter toezicht op het jachtgebied van de vooraanstaande familie uit Oranjewoud. Voor de aanleg van een productiebos was hun oog op de arme grond tussen Katlijk en de Tsjonger gevallen. Maar al snel gebruikten ze het terrein vooral voor de jacht. Het statige pand heeft een mooie trapgevel.

't Slotsje